

W. Kilan, *Tomistyczna etyka działań śmiertelnych państwa*

Każdy uważny obserwator życia społecznego i politycznego dostrzega, że w pewnych okolicznościach państwa podejmują się działania, które powodują lub niosą ryzyko spowodowania czyjejś śmierci. Wydają się one niejako nieuniknione, gdyż prędzej lub później pojawiają się okoliczności, w których podjęcie się takich działań jest konieczne w celu uratowania wspólnoty i państwa przed zniszczeniem. Jednakże, oczywistym jest także, że nie wszelkie wykonywane przez państwa działania śmiertelne są uzasadnione. Przekonuje o tym historia świata, przepełniona opisami wielkich niegodziwości dokonywanych na rozkaz władców, gdy niezliczona liczba niewinnych osób ginęła pomordowana podczas oblężeń czy łupieżczych rajdów. Także współcześnie wiele wydarzeń politycznych i społecznych unaocznia problematyczność pewnych działań państwowych zmierzających do cudzej śmierci. Tocząca się od lutego 2022 roku wojna na Ukrainie, zainicjowana przez niesprawiedliwą i całkowicie nieuzasadnioną agresję Federacji Rosyjskiej przeciwko Republice Ukrainie, uzmysłowiła to w wyjątkowo dobitny sposób.

O ile wydarzenia takie budzą sprawiedliwy gniew i smutek, to winny być także impulsem do ponownego przemyślenia tego, co dopuszczalne w sferze działań śmiertelnych państwa. Dostrzegając za św. Tomaszem z Akwinu, że relacje międzyludzkie regulowane są przez cnotę moralną sprawiedliwości (której przedmiotem są uprawnienia innych osób), wskazać należy, że działania śmiertelne państwa są właśnie realizacją państwowego uprawnienia, którego przedmiotem jest życie i zdrowie jednostek. Celem niniejszego projektu badawczego jest systematyczne przedstawienie, w ramach tomistycznej etyki i filozofii polityki, zagadnienia działań śmiertelnych państwa poprzez: (i) przeanalizowanie ogólnych norm rządzących takimi działaniami, (ii) zastosowanie ustalonych norm do oceny konkretnych działań śmiertelnych wykonywanych przez państwa. Równocześnie, poddana badaniu zostanie różnica pomiędzy prywatnymi i publicznymi uprawnieniami do podejmowania się działań śmiertelnych. Projekt ma dostarczyć wyczerpującą i praktycznie użyteczną teorię działań śmiertelnych państwa, która pozwalałaby na moralną ocenę aktualnych wydarzeń politycznych i społecznych.

W ramach projektu podjęte zostaną następujące kwestie szczegółowe: (i) moralne znaczenia pojęcia morderstwa; (ii) dopuszczalność kary śmierci; studium nad współczesnym sporem prowadzonym w tej kwestii przez myślicieli tomistycznych; (iii) dopuszczalność zamierzonego zabijania przez funkcjonariuszy służb policyjnych; (iv) rekonstrukcja i analiza klasycznej tomistycznej koncepcji wojny sprawiedliwej, wraz z prezentacją aktualności tejże teorii; szczegółowe badania nad konkretnymi sposobami prowadzenia wojny; (v) rozważenie innych typów działań śmiertelnych państwa, między innymi działań granicznych w czasie pokoju czy użycia sił specjalnych państwa wobec wrogów wewnętrznych i zewnętrznych bez wypowiedzenia wojny.

Przeprowadzenie niniejszych badań jest uzasadnione z tego względu, iż, o ile dostępnych jest wiele publikacji poświęconych różnym poszczególnym typom działań śmiertelnych państwa, o tyle nie jest dostępne żadne studium, które poddawałoby analizie różnicę między publicznymi i prywatnymi uprawnieniami do pozbawienia życia jednostek.

Wyniki częściowe badań prezentowane będą w formie artykułów naukowych lub rozdziałów w monografiach. Planowana jest także ich prezentacja podczas międzynarodowych konferencji naukowych (m.in. konferencja organizowana przez Naukowe Towarzystwo Tomistyczne na 700-lecie kanonizacji św. Tomasza z Akwinu).